

Egenkontrollprogram för försäljning av tobaksfria nikotinprodukter

Försäljningsställe

Namn (på butik, kiosk etc)	
Gatuadress	Postadress
Telefon	E-post
Datum när försäljningen startar	Antal anställda
Öppettider	

Ägare

Företagets namn (enskild firma, aktiebolag, handelsbolag etc.)	Organisationsnummer
Gatuadress	Postadress
Telefon	E-post

Värt att veta om egenkontrollprogram

Du som tänker sälja nikotinfria tobaksprodukter till konsumenter/privatpersoner ska se till att försäljningen sker i enlighet med de lagens regler.

Du ska ha ett egenkontrollprogram (EKP) som visar vad försäljningsstället har för rutiner för att kontrollera bl.a. ålder, marknadsföring och märkning. Det är lämpligt att du förvarar EKP i butiken, så att personalen kan använda det som dagligt stöd i verksamheten.

Lagen om tobaksfria nikotinprodukter (s.k. vitt snus, m.m.) träder i kraft den 1 augusti 2022.

Vissa av lagens regler träder dock i kraft den 1 januari 2023, och vissa den 1 januari 2024.

Åldersgräns: 18 år

Information

Kunden måste vara 18 år gammal för att få köpa tobaksfria nikotinprodukter. Den som säljer tobaksfria nikotinprodukter måste vara säker på att kunden har fyllt 18 år. Det finns ett personligt straffansvar för den som står i kassan och säljer produkten, dvs råkar man sälja till en underårig så riskerar man böter. Ett sätt att försäkra sig om att en person fyllt 18 år är att begära legitimation av alla som ser ut att vara under 25 år.

Om det finns anledning att misstänka att en kund köper för att sedan lämna vidare till någon som inte fyllt 18 år (langning), så ska butiken neka köp. Butiken har alltid rätt att neka köp.

Det ska finnas minst ett tydligt och väl synligt meddelande i butiken om att 18 års gräns gäller. Meddelandet bör finnas vid kassan. Du kan även ha meddelandet på andra ställen i butiken.

Var är meddelande, skylt eller klistermärke om åldersgräns placerade i butiken?

- Vid kassan
- På entrédörren
- På skyltfönster
- På beställningsterminal/varuautomat
- Annat:

Hur sker ålderskontrollen vid försäljning?

- Om vi är osäkra på om kunden har fyllt 18 år frågar vi efter legitimation.
- Vi kontrollerar kundens ålder via födelsedata på legitimationen.
- En ålderssticka (dekal) finns för att underlätta ålderskontrollen.
- Vi rekommenderar personalen att begära legitimation av alla kunder som ser ut att vara under 25 år.
- Om kunden inte kan visa att han eller hon är över 18 år nekar vi köp.
- Om kunden inte visar legitimation på begäran nekar vi köp.
- Om personalen misstänker att en vara är avsedd för någon som är under 18 år så nekar vi köp.
- Om kunden är påstridig så tillkallas en chef eller annan ansvarig personal.
- Annat:

Hur hindrar ni att langning sker?

- Om personalen misstänker att en vara är avsedd för någon som är under 18 år så nekar vi köp.
- Om det kommer en grupp av unga personer, så kontrollerar vi ålder hos alla i gruppen, alla måste ha fyllt 18 år, annars nekar vi köp.
- Om vi ser att kunden har unga vänner som väntar utanför butiken, så nekar vi köp.
- Vi rekommenderar personalen att begära legitimation av alla kunder som ser ut att vara under 25 år.
- Om kunden är påstridig så tillkallas en chef eller annan ansvarig personal.
- Annat:

Hur hanterar ni problematiska situationer om kunden inte kan visa legitimation?

- Vi förklarar för kunden att det är lagens krav att vi måste vara säkra på kundens ålder, och att vi riskerar att bli av med tillståndet om vi säljer utan att veta kundens ålder.
- Vi förklarar för kunden att det är lagens krav att vi måste vara säkra på kundens ålder, och att den som säljer utan att veta kundens ålder riskerar böter.
- Vi ber butikschefen att ta ett samtal med kunden.
- Vi ber kunden att lämna butiken.
- Annat:

Distanshandel

Information

Tobaksfria nikotinprodukter som säljs till konsumenter ska tillhandahållas på ett sådant sätt att det går att kontrollera ålder. Därför måste det finnas rutiner för ålderskontroll även vid försäljning genom automat, postorder, internet eller liknande.

Vilka rutiner har ni för ålderskontroll vid försäljning via automat, internet eller liknande?

- Detta är inte aktuellt.
- Polletter eller liknande till en automat säljs i kassan där personalen gör ålderskontroll.
- Automaten är placerad så att den kan bevakas kontinuerligt.
- Ålderskontroll vid köp på internet görs via bankid eller liknande.
- Försändelser via post skickas med rekommenderat brev, mottagningsbevis, personlig utlämning eller liknande.
- Försändelser via post innehåller uppgifter om att varan inte får lämnas ut till någon som inte har fyllt 18 år.
- Annat:

Stöd och utbildning till personal

Information

Lagen ställer inga krav på åldern hos den som står i kassan. Däremot måste kassapersonalen känna till reglerna och klara av att vägra sälja till den som inte är 18 år. I många fall är detta svårt för en person som inte själv har fyllt 18 år, och unga anställda bör därför få särskilt stöd.

Vilket stöd ger ni er personal för att hantera svåra situationer i samband med försäljning?

Särskilt stöd för ung personal:

- Ung personal kan få stöd från erfaren personal under hela arbetstiden.
- Ung personal får extra utbildning och stöd för att hantera svåra situationer.
- Vi säljer endast tobaksfria nikotinprodukter i en särskild kassa med erfaren äldre personal.
- Annat:

Stöd till all personal:

- Vi informerar personalen i förväg om problem som kan uppstå i samband med försäljning av varor som regleras med åldersgräns och ger förslag på hur personalen kan hantera en besvärlig situation.
- Vi utbildar personalen i konflikthantering som inkluderar information om åldersgräns och ålderskontroll.
- Annat:

Hur ofta informeras personalen om reglerna för försäljning av tobaksfria nikotinprodukter?

- Vid anställning av ny personal.
- Minst en gång per år.
- Vid återkommande personalmöten, varje (vecka, månad, kvartal, halvår)
- Vi använder en tabell för att notera tidpunkterna för information och utbildning till personalen.
- Personalen har alltid tillgång till en kopia av egenkontrollprogrammet och kan läsa det om de är osäkra på rutinerna.
- Annat:

Hur arbetar ni med ert egenkontrollprogram (EKP)?

Information

Egenkontrollprogrammet ska sparas och regelbundet följas upp, så att det är aktuellt om lagen skulle ändras, eller om verksamheten förändras på något sätt. Personalen ska känna till att EKP finns för verksamheten och att detta är ett viktigt dokument.

Om EKP förändras, så ska en uppdaterad kopia sändas till kommunen.

Egenkontrollprogrammet följs upp regelbundet och uppdateras:

- Om verksamheten förändras på något sätt (utbud/öppettider/rutiner/ övrigt)
- Om det kommer nya lagar eller regler.
- Om vi märker att EKP inte fungerar som det stöd det är tänkt att vara.
- Vid uppdatering skickar vi en kopia till kommunen
- Annat:

Avvikelser — om det blir fel, hur hanterar ni detta?

- Vi har uppföljande samtal med den/de personer som råkat göra fel.
- Vi erbjuder extra utbildning till den som råkat göra fel.
- Annat:

Marknadsföring

Information

Vid marknadsföring av tobaksfria nikotinprodukter ska särskild måttfullhet iakttas. Marknadsföringen får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmanande.

Den får inte heller utgöra ett dominerande inslag i miljön, till exempel genom en omfattande exponering av varan.

Tänk på att även skåp, mattor, flaggor och annat med varumärkeslogga på, är marknadsföring och att även här gäller ett krav på måttfullhet.

Marknadsföring får inte riktas särskilt till barn eller ungdomar som inte fyllt 25 år.

Hur är marknadsföringen utformad?

Affischer bilder:

- Vi sätter inte upp flera affischer i rad.
- Vi ser till att inte ha stora affischer.
- Vi är försiktiga med reklam vid kassan och entrén, eftersom alla kunder måste passera där.
- Annat:

Var är de tobaksfria nikotinprodukterna placerade i butiken?

- vid kassan
- i särskilda skåp
- Annat:

Märkning: hälsovarning och innehållsdeklaration

Information

Från och med den 1 januari 2023 ska förpackningar till tobaksfria nikotinprodukter förses med en innehållsdeklaration och med en text som upplyser om nikotinets skadeverkningar.

Hur kontrollerar ni att de tobaksfria nikotinprodukterna har innehållsdeklaration och hälsovarning?

- Vid beställning frågar vi vår leverantör.
- Vid leverans packer vi upp och kontrollerar varorna.
- Vid behov öppnar vi även stickprov av förpackningarna.
- Endast kunnig personal får kontrollera leveranser och sätta upp varor på hyllorna.
- Annat:

Produktanmälan

Information

Från den 1 januari 2024 gäller att tillverkare och importörer som avser att tillhandahålla en viss tobaksfri nikotinprodukt ska anmäla det till Folkhälsomyndigheten. Detta ska göras 6 månader innan produkten är avsedd att tillhandahållas konsumenter.

Om produkten inte är anmäld, så får den inte tillhandahållas konsumenter på marknaden.

Hur kontrollerar ni att de tobaksfria nikotinprodukterna är anmälda till Folkhälsomyndigheten

- Vid beställning ber vi leverantör att visa intyg.
- Vi kontaktar själva Folkhälsomyndigheten.
- Annat:

Om reglerna inte följs

Om bestämmelserna i de lagar och anslutande föreskrifter som reglerar försäljningen av tobaksfria nikotinprodukter inte följs kan kommunen förbjuda dig att sälja respektive vara under en viss tid eller besluta om andra administrativa sanktioner mot dig som näringsidkare som t.ex. viten.

Även personalen som arbetar i kassan riskerar att få betala böter, t.ex. om de säljer till personer under 18 år.

Underskrift

Ort och datum
Underskrift (behörig firmatecknare)
Namnförtydligande

Personuppgiftslagen

Enligt personuppgiftslagen får register upprättas om det är nödvändigt för att arbetsuppgifter i samband med myndighetsutövning skall kunna utföras. Dina uppgifter kommer att finnas i ett dataregister med ändamål att kommunen skall fullgöra sitt tillsynsansvar.

Information till personalen

Det är viktigt att din personal vet vilka regler som gäller. Ett sätt att försäkra sig om detta är att du informerar personalen minst en gång per år. Ny personal bör dessutom få en genomgång när de anställs. Kom ihåg att både berätta vad lagen säger och beskriva hur era rutiner ser ut.

För att komma ihåg när du har informerat din personal kan det vara bra att fylla i deras namn i en tabell, se exempel nedan. De bör själva få fylla i datumet då de senast deltog i ett informations- eller utbildningstillfälle.

Namn	Datum 1	Datum 2	Datum 3	Datum 4